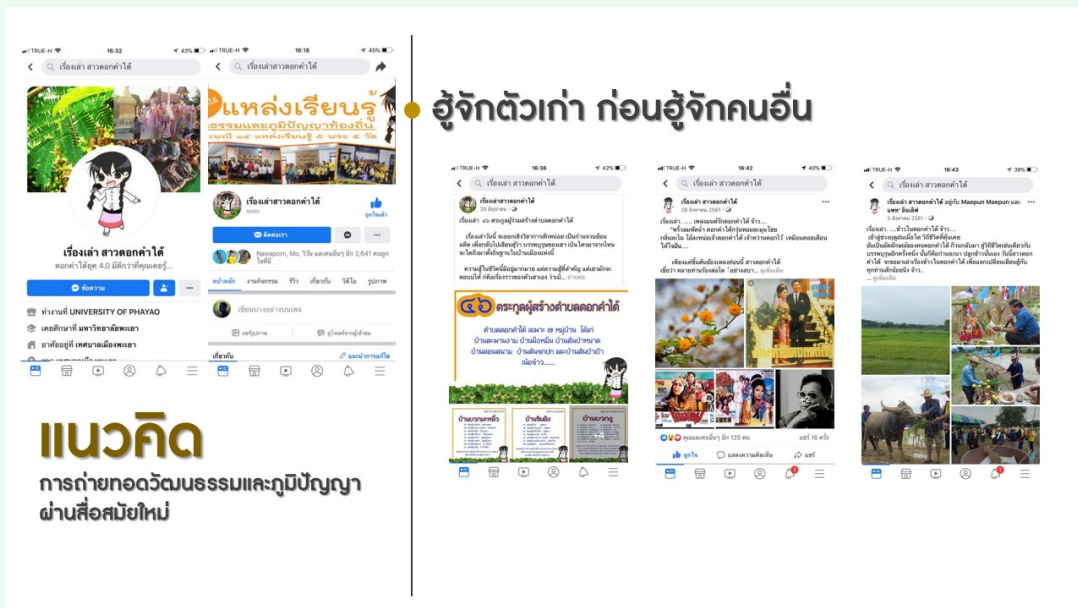

โครงการทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม: เรื่องเล่าสาวดอกคำใต้

บริบทชุมชน

ตั้งแต่ปี 2554 จนถึงปัจจุบัน ที่คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ ได้เข้ามาพัฒนาองค์ความรู้ร่วมกับชุมชนนั้น เมื่อศึกษาลงไปรายงานกิจกรรม งานวิจัย งานบริการวิชาการ งานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และกลับมาสะท้อนถึงภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน คือ พื้นที่ของอำเภอดอกคำใต้ ยังคงมีความต้องการการพัฒนาในมิติต่าง ๆ อีกมาก โดยปัญหาอย่างหนึ่งที่พบคือ อำเภอดอกคำใต้มีศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมและภูมิปัญญา ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลดอกคำใต้เป็นผู้รับผิดชอบ โดยศูนย์การเรียนรู้ดังกล่าวเกิดขึ้นจากนักวิจัยท้องถิ่นร่วมกับอาจารย์คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ได้ช่วยกันสืบค้นวัฒนธรรม ภูมิปัญญา และประเพณีดั้งเดิมในอดีต และช่วยกันฟื้นฟูปลูกกลับสู่ชุมชน โดยใช้ศูนย์การเรียนรู้ฯแห่งนี้เป็นแหล่งรวบรวมมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบค้นกลับมาได้ เพื่อให้คนในชุมชนได้เรียนรู้และให้คนรุ่นใหม่ได้รู้จักความเป็นมาของตนเอง

นับตั้งแต่ศูนย์การเรียนรู้ฯได้เปิดให้บริการจนถึงปัจจุบันก็ประสบกับปัญหาการสร้างการรับรู้ตนเองของชุมชน และการสร้างการรับรู้ของบุคคลภายนอก โดยพบว่าสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปมีผลต่อพฤติกรรมรับรู้ของคนในยุคปัจจุบัน ศูนย์การเรียนรู้ฯไม่สามารถอยู่ได้ถ้าไม่ปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยจึงเกิดแนวคิดการถ่ายทอดวัฒนธรรมผ่านสื่อสมัยใหม่ โดยให้ความสำคัญไปที่การใช้ Facebook เพื่อเสริมสร้างการรับรู้ เพราะเป็นช่องทางที่ทำได้ง่ายและไม่มีค่าใช้จ่าย เข้าถึงคนจำนวนมาก อีกทั้งชุมชนยังสามารถบริหารจัดการเนื้อหาได้เอง

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาความรู้เชิงวัฒนธรรมที่ดีเยี่ยมจะทำให้ผู้รับสารเข้าใจเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมและรับรู้ถึงบริบทของชุมชนได้อย่างถูกต้อง เพราะที่ผ่านมามากหากพูดถึงสาวงามดอกคำใต้ จะถูกมองไปในแง่ลบ ซึ่งการสร้างเนื้อหาที่ดีจะทำให้เกิดการรับรู้ทั้งภายในและภายนอกชุมชน ส่งผลการสร้างการรับรู้และการสร้างตัวตนใหม่ในการพัฒนาเชิงพื้นที่ ดังนั้นการสร้างเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องราว ของสาวดอกคำใต้ย่อมจะมีผลกระทบทางบวกมากกว่าผลกระทบทางลบ และเป็นการสร้างพื้นที่ให้ชุมชนได้อธิบายความเป็นตัวตนอีกทางหนึ่ง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่เนื้อหาด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาผ่าน Facebook เรื่องเล่าสาวดอกคำใต้
2. บูรณาการการเรียนการสอนร่วมกับชุมชนเพื่อผลิตเนื้อหาด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของดอกคำใต้อย่างสร้างสรรค์

องค์ความรู้หรือแนวคิดที่ใช้ในการดำเนินโครงการ

1. แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อการพัฒนา
2. แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม
3. การออกแบบกราฟิกและมัลติมีเดียเพื่อการสื่อสาร

เป้าหมายความสำเร็จของโครงการ

1. ได้สื่อที่เป็นเนื้อหาด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาเพื่อนำไปเผยแพร่ผ่าน Facebook เรื่องเล่าสาวดอกคำใต้
2. บูรณาการการเรียนการสอนร่วมกับชุมชนเพื่อผลิตเนื้อหาด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของดอกคำใต้อย่างสร้างสรรค์โดยเน้นไปที่ Soft Skills อันได้แก่
  - 1) Communications
  - 2) Collaborations
  - 3) Critical Thinking
  - 4) Creativities

กระบวนการดำเนินงาน

ผู้รับผิดชอบโครงการได้ดำเนินโครงการตามขั้นตอนที่วางไว้ 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ขั้นวางแผนการดำเนินกิจกรรม

ผู้รับผิดชอบโครงการได้เรียกประชุมนิสิตเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับแผนการดำเนินโครงการ และได้แบ่งนิสิตออกเป็น 5 กลุ่ม เพื่อจัดทำสื่อเป็นหนังสือและ Infographic 5 เรื่อง ตามความต้องการของชุมชน จากนั้นได้ประสานงานกับพื้นที่ (กองการศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลดอกคำใต้) เพื่อขออนุญาตหมายกับเจ้าของแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อให้นิสิตเข้าไปเก็บข้อมูล

ระยะที่ 2 **ขั้นตอนกิจกรรม** ลงพื้นที่ครั้งที่ 1 ผู้รับผิดชอบโครงการได้เชิญนักวิจัยท้องถิ่น เพื่อมาให้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับดอกคำใต้ โดยหลังจากนิสิตได้รับข้อมูลจากนักวิจัยท้องถิ่นแล้ว ได้ประชุมหารือเพื่อเลือกเนื้อหา โดยนิสิตได้เลือกเนื้อหา 5 เรื่อง ประกอบด้วย ปัจจัย 4 และการท่องเที่ยว ดังนี้

1. อาหาร ได้แก่ เรื่องข้าวต้มตองเตย
2. ยารักษาโรค ได้แก่ เรื่องใส่อ้วสองพี่น้อง
3. ที่อยู่อาศัย ได้แก่ เรื่องบ้านโบราณดอกคำใต้
4. เครื่องนุ่งห่ม ได้แก่ เรื่องผ้าโบราณดอกคำใต้
5. การท่องเที่ยว ได้แก่ เรื่องท่องเที่ยวดอกคำใต้ 5 วัด 5 พระ

ลงพื้นที่ครั้งที่ 2 ผู้รับผิดชอบโครงการได้นำนิสิตลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลโดยกระจายกันไปตามแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ทั้ง 5 แหล่ง ใช้เวลา 1 วัน (กลุ่มท่องเที่ยว 5 วัด 5 พระ ลงพื้นที่ 2 วัน) ในการเก็บข้อมูลให้ได้มากที่สุดเพื่อนำกลับมาทำเป็นสื่อเป็นหนังสือและ Infographic 5 เรื่อง

ความสุขที่สัมผัสได้

ระยะที่ 3 **คืนข้อมูลสู่ชุมชน** หลังจากผลิตสื่อเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้รับผิดชอบโครงการได้พานิสิตกลับไปชุมชนเพื่อนำเสนอผลงานให้กับเจ้าของแหล่งเรียนรู้ได้ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงผลงานให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น จากนั้นได้มอบหมายให้นิสิตดำเนินการปรับปรุงผลงานตามข้อเสนอแนะของชุมชนและส่งมอบสื่อฉบับสมบูรณ์เพื่อให้กองการศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลได้นำไปเผยแพร่ผ่าน Facebook เรื่องเล่าสาวดอกคำใต้ต่อไป

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ด้านเศรษฐกิจ เกิดการพัฒนาศักยภาพของชุมชนโดยการมีส่วนร่วมผลิตเนื้อหาทางวัฒนธรรมที่เป็นต้นทุนของตนเอง และร่วมกันส่งเสริมเนื้อหาด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน เพื่อให้คนต่างถิ่นได้เกิดการรับรู้ นำไปสู่โอกาสในการพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชนให้สอดคล้องกับบริบทในอนาคต ต่อไป

ด้านสังคม เกิดกระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมรูปแบบใหม่ผ่านสื่อสมัยใหม่ Facebook ทำเนื้อหาทางวัฒนธรรมเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ง่ายและเข้าถึงผู้คนเป็นจำนวนมากในระยะเวลาอันสั้น

ด้านสิ่งแวดล้อม เกิดกระบวนการเรียนรู้ ผลิต และถ่ายทอดเนื้อหาทางวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม โดยพบว่าชุมชนมีความตื่นตัวเมื่อนิสิตลงพื้นที่ไปศึกษาข้อมูล และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

ผลลัพธ์

สรุปผลการดำเนินโครงการ “เรื่องเล่าสาวดอกคำใต้” กระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนผ่านการผลิตเนื้อหาทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาอย่างสร้างสรรค์ โดยผลการเผยแพร่สื่อทั้ง 5 เรื่อง ผ่าน Facebook เรื่องเล่าสาวดอกคำใต้ มีดังนี้

ผลการตอบรับ

ท่องเที่ยว : 5 วัด 5 พระ

ผู้เข้าถึงโพสต์	จำนวน 2,704 คน
ผู้กด Like	จำนวน 136 คน
ผู้กด Share	จำนวน 25 ครั้ง

ผลการตอบรับ

บ้านโบราณ

ผู้เข้าถึงโพสต์	จำนวน 533 คน
ผู้กด Like	จำนวน 30 คน
ผู้กด Share	จำนวน 0 ครั้ง

ผลการตอบรับ

ผ้าโบราณ

ผู้เข้าถึงโพสต์	จำนวน 3,745 คน
ผู้กด Like	จำนวน 150 คน
ผู้กด Share	จำนวน 35 ครั้ง

ผลการตอบรับ

ข้าวต้มทองแดง

ผู้เข้าถึงโพสต์	จำนวน 3,225 คน
ผู้กด Like	จำนวน 71 คน
ผู้กด Share	จำนวน 19 ครั้ง

ผลการตอบรับ

ไส้ฉั้วสองฟัน้อง

ผู้เข้าถึงโพสต์	จำนวน 4,082 คน
ผู้กด Like	จำนวน 110 คน
ผู้กด Share	จำนวน 25 ครั้ง

หมายเหตุ ข้อมูล ณ วันที่ 12 สิงหาคม 2562 เวลา 19.00 น.

ต่อยอด..ขยายผล

30 กรกฎาคม 2562 สาขาวิชาโภชนาการ คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์
เรียนรู้วิธีการทำขนมเปียก ข้าวต้มตองเตย และสี่อั่ว ณ ศูนย์เรียนรู้
วัฒนธรรมและภูมิปัญญาตำบลดอกคำใต้

12 สิงหาคม 2562 กิจกรรมรักการอ่าน อบต.ดอกคำใต้ มอบ
หนังสือจากผลงานนิสิตให้กับแม่ดีเด่นและเยาวชนยอดนักอ่าน
เพื่อให้คนดอกคำใต้ได้อ่านหนังสือของตนเอง

จากการที่ได้นำผลงานของนิสิตที่ได้จากการเรียนรู้ชุมชนมาเผยแพร่ผ่าน Facebook เรื่องเล่าสาวดอกคำใต้ พบว่าผลการตอบรับเป็นที่น่าพึงพอใจ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนสมาชิกในเพจ Facebook เรื่องเล่าสาวดอกคำใต้ ที่มีผู้ติดตามอยู่ 2,827 คน ถือว่ามียอดผู้เข้าถึงเกิน 100 เปอร์เซ็นต์เกือบทุกโพสต์ มีเพียงแค่เรื่องบ้านโบราณที่มีผู้เข้าถึงเพียง 533 คนเท่านั้น

ส่วนเรื่องการบูรณาการเรียนการสอนร่วมกับชุมชน ทำให้นิสิตเกิดการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ ซึ่งไม่ได้จำกัดอยู่ภายในห้องเรียนเท่านั้น ได้ใช้ทักษะการสื่อสาร การคิดวิเคราะห์ การทำงานร่วมกับผู้อื่น รวมถึงการใช้ความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้ได้ออกมาเป็นชิ้นงานตามที่ได้รับมอบหมาย นอกจากนี้ ยังได้เรียนรู้ชุมชนผ่านวัฒนธรรม เช่น ภาษา อาหาร และการดำเนินชีวิต ซึ่งหาไม่ได้จากห้องเรียน

ชุมชนเองก็ได้เรียนรู้วัฒนธรรมและภูมิปัญญาของตนเองผ่านสื่อที่นิสิตได้จัดทำขึ้น โดยคนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้ผ่าน Facebook เรื่องเล่าสาวดอกคำใต้ ถือเป็นช่องทางในการถ่ายทอดวัฒนธรรมที่น่าสนใจในยุคสมัยนี้ อีกทั้งยังทำให้คนต่างถิ่นได้รู้จักดอกคำใต้ในมุมมองใหม่ๆ อีกด้วย ส่วนคนรุ่นเก่าก็ได้อ่านหนังสือที่กองการศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลดอกคำใต้ได้ทำเผยแพร่ ซึ่งเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับชุมชนของตนเอง ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ นอกจากนี้ ในมุมมองของผู้สอน ทำให้ได้เรียนรู้พฤติกรรมและความต้องการของผู้เรียนสมัยใหม่ เพื่อนำมาปรับปรุงการเรียนการสอนในรูปแบบ Active Learning เพื่อให้ตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ของผู้เรียนในอนาคตต่อไป

ผู้รับผิดชอบโครงการ

อาจารย์ณัฐวุฒิ สมยาโรน, ดร.วิวัน สุขเจริญ เกษแก้ว
และดร.วรัชต์ มัธยมบุรุษ